

การเยียวยาความเสียหายจากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรม เปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา

Remedy of Compensation for Benzene's Usage in the Industrial Factory: A Comparative Study of the USA's Laws

นฤมล เสกธีระ¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ
10200 เมล์ติดต่อ: Narumol_sek@hotmail.com

Narumol Sektheera

Faculty of Law, Thammasat University, 2, Prachan Road, Phra Barom Maha Ratchawang, Phra Nakhon,
Bangkok, 10200, E-mail: Narumol_sek@hotmail.com

Received: March 14, 2019; Revised: April 18, 2019; Accepted: May 2, 2019

บทคัดย่อ

ปัจจุบันหลายประเทศมีการนำสารเบนซีน (Benzene) อันเป็นสารก่อมะเร็งมาใช้ในการประกอบกิจการอุตสาหกรรม หากมีการรั่วไหลและแพร่กระจายของสารเบนซีนจากการใช้อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของลูกจ้าง ประชาชน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องเยียวยาความเสียหายให้แก่ลูกจ้าง ประชาชน และรัฐ ดังนั้น ประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการตรากฎหมายเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ลูกจ้าง ประชาชน และรัฐจากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรม แม้ว่าการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายของประเทศไทยให้แก่ลูกจ้าง ประชาชน และรัฐ มีความทัดเทียมกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาก็ตาม แต่กฎหมายของประเทศไทยสามารถปรับปรุงให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ในเรื่องการเยียวยาความเสียหายจากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรมให้แก่ลูกจ้าง ประชาชน และรัฐให้ดีขึ้นกว่าระดับในปัจจุบันได้ คือ กฎหมายของ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (Assistant Professor, Faculty of Law Naresuan University).

ประเทศไทย ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเงินทดแทนต่อเมื่อเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซินเนื่องจากการทำงานแล้วเท่านั้น ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทย ควรมีการกำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเงินทดแทนได้ต่อเมื่อมีโอกาสมากกว่าร้อยละห้าสิบ ที่จะเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นจากการทำงาน อันเป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างมากกว่า กฎหมายของประเทศไทยไม่มีข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนกรณีลูกจ้างจงใจฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย ได้แก่ จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของนายจ้าง ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยควรเพิ่มข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนกรณีลูกจ้างจงใจฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย อันจะเป็นการป้องกันมิให้ลูกจ้างเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นจากการทำงาน และกฎหมายของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยควรมีบทบัญญัติเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ อันเป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำ

คำสำคัญ: การเยียวยาความเสียหาย เงินทดแทน สารเบนซิน โรงงานอุตสาหกรรม กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

Abstract

At present, many countries have used benzene as a carcinogen for industrial operations. If there is a leak and spread of benzene, it may affect the health of the employees, public and the environment, the industrial operators must compensate the damage to the employees, public and state. Therefore, the leading industrial countries such as the United States have enacted laws to compensate the damages to the employees, public and state from the use of benzene in industries. Although the compensation of benzene's usage in Thailand is comparable to the US. Law, it can be improved in accordance to the US. Law relating to the compensations for employees, public and state to be better than the present. Under the Thai Law, employees are entitled to compensation only disease which caused from benzene usages in workplace. The author suggests that Thai Law should be determined the employees shall be entitled to compensation when the risk is more than fifty-five percent to get disease, which more beneficial to employees. Thailand do not have an exemption to pay compensation if the employees are willfully misconducting the safety regulations such as intentionally violating employer's orders or employer's work rules. The author also suggests that Thai Law should be added to the exemption of compensation for the employees intentionally misconducting the safety regulations that will prevent the employees from a disease proximately caused by the employment. Also Thai Law has no provisions for punitive damages, so the author suggests that Thai Law should have punitive damages which prevent repeat offences.

Keywords: Remedy, Compensation, Benzene, Industrial Factory, The US. Law

1. บทนำ

ในปัจจุบันประเทศอุตสาหกรรมนำสารเบนซีน (Benzene) อันเป็นสารก่อมะเร็งมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ² แม้จะมีมาตรการควบคุมการใช้สารเบนซีนตามมาตรฐานที่กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนดก็ตาม แต่การใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรมก่อให้เกิดผลกระทบแก่ลูกจ้าง คือลูกจ้างเจ็บป่วย หรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซีนเนื่องจากการทำงาน และก่อให้เกิดผลกระทบแก่ประชาชนและสิ่งแวดล้อม คือประชาชนเจ็บป่วย หรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซีนที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม เกิดปัญหามลพิษทางอากาศจากสารเบนซีนที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม นายจ้างหรือผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้สารเบนซีนต้องรับผิดชอบโดยการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างและผู้มีสิทธิ รวมทั้ง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใหม่ทดแทนให้แก่ลูกจ้าง ประชาชน และรัฐ เพื่อให้เกิดความกระจ่างยิ่งขึ้น ผู้เขียนขออธิบายการเยียวยาความเสียหายของลูกจ้าง ประชาชนและรัฐ จากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรม โดยการเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายของประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงการเข้าถึงสิทธิได้รับเงินทดแทน การจ่ายเงินทดแทน การเรียกร้องทางแพ่งและการชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายให้แก่ลูกจ้าง ประชาชน และรัฐ จากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรม ประเด็นปัญหากฎหมายของประเทศไทย คือกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน กำหนดให้นายจ้างต้องจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างเมื่อลูกจ้างเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นจากสารเบนซีนที่ใช้ในการทำงานแล้วเท่านั้น นายจ้างไม่สามารถจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างในกรณีลูกจ้างมีโอกาสมากกว่าร้อยละห้าสิบเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน อันเป็นการคาดการณ์ว่าจะเจ็บป่วย นอกจากนั้น กฎหมายของประเทศไทยไม่มีข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนกรณีลูกจ้างจงใจฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย โดยมีวัตถุประสงค์ป้องกันไม่ให้ลูกจ้างเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานและกฎหมายของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ ซึ่งจะเป็นการป้องปรามมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำ วัตถุประสงค์ของการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา อันเป็นประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องการเยียวยาความเสียหายของลูกจ้าง ประชาชน และรัฐจากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรมให้ดีขึ้นกว่าในระดับปัจจุบัน

² อนามัย (ธีรวิโรจน์) เทศกะทีก, *พิษสารเคมีจากการทำงานรู้ทันป้องกันได้* (กรุงเทพฯ: วี.พี. (1991), 2554), 283.

2. การเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของลูกจ้างจากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรม

หากลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคที่เกิดขึ้นจากสารเบนซีนที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่นายจ้างหรือผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องเยียวยาความเสียหายให้แก่ลูกจ้างและผู้มีสิทธิ โดยนายจ้างต้องจ่ายเงินทดแทนให้แก่บุคคลดังกล่าวซึ่งไม่จำเป็นต้องพิจารณาการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของนายจ้าง อันเป็นความรับผิดโดยปราศจากความผิด (Liability without Fault) และความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ที่นายจ้างไม่อาจปฏิเสธได้³ เว้นแต่มีข้อยกเว้นความรับผิดของนายจ้าง การเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของลูกจ้างจากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรม มีดังนี้

2.1 ลูกจ้างและผู้มีสิทธิ

ลูกจ้างเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซีนที่ใช้เนื่องจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ลูกจ้างจะได้รับการเยียวยาความเสียหาย โดยนายจ้างเป็นผู้จ่ายเงินทดแทน กฎหมายซึ่งกำหนดให้ลูกจ้างและผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทน ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ กฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 (Federal Employees' Compensation Act 1993) กำหนดให้ลูกจ้างสามารถเรียกร้องเงินทดแทนได้ อันเป็นผลสืบเนื่องจากลูกจ้างเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานจากสารเบนซีนที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมตามกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสุขภาพในการทำงาน ค.ศ. 1970 (Occupational Safety and Health Act 1970) กำหนดให้ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิสามารถเรียกร้องเงินทดแทนได้ตามกฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 (Federal Employees' Compensation Act 1993) กฎหมายเงินทดแทนให้คำนิยามของการบาดเจ็บว่าหมายถึงความรวมถึงโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน ดังนั้น โรคที่เกิดขึ้นจากสารเบนซีนที่ใช้ในการทำงานจึงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้⁴ ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเงินทดแทน เมื่อมีการทำงานเป็นเหตุและการเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานเป็นผลการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลนี้ หากลูกจ้างมีโอกาสเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานมากกว่าร้อยละห้าสิบเป็นการเพียงพอที่จะจ่ายเงินทดแทน ซึ่งหากลูกจ้างหรือนายจ้างไม่พอใจการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ตามขั้นตอน รวมทั้ง

³ วิจิตรา (พืงลัดดา) วิเชียรชม, คำอธิบายกฎหมายแรงงาน (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2561), 251.

⁴ Federal Employees' Compensation Act 1993, article 8105(5).

อาจฟ้องคดีต่อศาลได้⁵ หากลูกจ้างถึงแก่ความตายด้วยโรคที่เกิดขึ้นจากสารเบนซินที่ใช้ในการทำงาน ภายใต้กฎหมายนี้ นายจ้างต้องจ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิ คือคู่สมรส หรือผู้ซึ่งอยู่ในอุปการะของลูกจ้างก่อนลูกจ้างถึงแก่ความตาย บิดามารดา บิดามารดาเลี้ยง บุตรที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรืออายุเกินกว่า 18 ปี แต่เป็นคนไร้ความสามารถ รวมไปถึงลูกเลี้ยง บุตรบุญธรรม และบุตรที่เกิดหลังบิดาถึงแก่ความตาย แต่ไม่รวมถึงบุตรที่สมรสแล้ว พี่น้องร่วมสายโลหิตที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีในวันที่ลูกจ้างถึงแก่ความตายหรืออายุมากกว่า 18 ปี แต่เป็นคนไร้ความสามารถ ป่วยตายาย และหลานของลูกจ้างที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ในวันที่ลูกจ้างถึงแก่ความตายหรืออายุเกินกว่า 18 ปี แต่เป็นคนไร้ความสามารถ⁶

ข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างและผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทน ตามกฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 (Federal Employees' Compensation Act 1993) ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีดังนี้⁷

1) การจงใจประพฤติดมิชอบของลูกจ้าง ข้อยกเว้นนี้เป็นการณิลูกจ้างฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย ดังนั้น การจงใจฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัยนำไปสู่การเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน เป็นผลให้ถูกปฏิเสธเงินทดแทน แม้ว่าการฝ่าฝืนนั้นจะมีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติงานก็ตาม⁸ หากนายจ้างจัดเตรียมอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลในการป้องกันสารเบนซินมิให้สัมผัสกับร่างกายหรือป้องกันไอระเหยจากสารเบนซินให้แก่ลูกจ้างแล้ว แต่ลูกจ้างไม่สวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าว หรือไม่เชื่อฟังคำสั่งของนายจ้างในเรื่องข้อบังคับเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยที่จัดทำขึ้นเพื่อคุ้มครองลูกจ้าง ถือว่าเป็นการจงใจประพฤติดมิชอบของลูกจ้าง

2) ลูกจ้างจงใจทำให้ตนเองเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน จะต้องปรากฏว่าลูกจ้างจงใจก่อให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซินที่ใช้ในการทำงาน

3) การเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน มีสาเหตุมาจากความมีเมามาของแอลกอฮอล์หรือยาเสพติด

กฎหมายซึ่งกำหนดให้ลูกจ้างและผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความใน

⁵ วิฑูรย์ โล่ห์สุนทร, *การทบทวนรูปแบบการทำงานของคณะกรรมการการแพทย์กองทุนเงินทดแทนของประเทศไทยต่าง ๆ* (รายงานการวิจัย) (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม, 2542), 15.

⁶ Federal Employees' Compensation Act 1993, article 8105(6)(7)(8)(9)(10).

⁷ Federal Employees' Compensation Act 1993, article 8102.

⁸ Wex S. Malone, Marcus L. Plant and Joseph W. Little, *Worker, Compensation and Employment Rights Case and Materials* (United States: St.Paul, Minn. West, 1980), 154.

พระราชบัญญัติดังกล่าว หากลูกจ้างเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซีนเนื่องจากการทำงาน ลูกจ้างมีสิทธิตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และลูกจ้างยังมีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด⁹ สิทธิของลูกจ้างตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 จะเกิดขึ้นต่อเมื่อเจ็บป่วยซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด คือ ต้องมีสาเหตุจากการทำงานและสิทธิดังกล่าวเกิดขึ้นทันทีที่เกิดการเจ็บป่วย ดังนั้น ลูกจ้างที่เจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซีนเนื่องจากการทำงาน จึงอยู่ภายใต้สิทธิตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537¹⁰ แต่ถ้การเจ็บป่วยเกิดขึ้นภายหลังจากการสิ้นสุดสภาพการเป็นลูกจ้าง ลูกจ้างต้องยื่นคำร้องขอรับเงินทดแทนภายในสองปีนับแต่วันที่ทราบการเจ็บป่วย¹¹ หากลูกจ้างถึงแก่ความตายด้วยโรคที่เกิดขึ้นจากสารเบนซีนที่ใช้ในการทำงาน นายจ้างต้องจ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิ คือ บิดามารดา สามีหรือภรรยา บุตรมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนต่อไปจนกว่าจะจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี บุตรมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไปที่อยู่ระหว่างการศึกษาระดับไม่สูงกว่าปริญญาตรี ให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนจนกว่าจะจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี บุตรมีอายุตั้งแต่สิบแปดปี และทุพพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบซึ่งอยู่ในอุปการะของลูกจ้างก่อนลูกจ้างถึงแก่ความตาย บุตรซึ่งเกิดภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ลูกจ้างถึงแก่ความตาย มีสิทธิได้รับเงินทดแทนนับแต่วันคลอด ผู้ขาดไร้อุปการะ กรณีลูกจ้างไม่มีทายาทไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา สามีหรือภรรยา หรือบุตร แต่มีบุคคลซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกจ้างก่อนลูกจ้างถึงแก่ความตายและได้รับความเดือดร้อนเพราะขาดอุปการะจากลูกจ้างที่ถึงแก่ความตาย¹²

ข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างและผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 มีดังนี้¹³

- 1) ลูกจ้างเสพของมีนเมาหรือสิ่งเสพติดจนไม่สามารถครองสติได้ คือ การเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซีนเนื่องจากการทำงาน มีสาเหตุจากความมีนเมาของแอลกอฮอล์หรือยาเสพติด
- 2) ลูกจ้างจงใจให้ตนเองประสบอันตรายหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนประสบอันตราย คือ ลูกจ้างจงใจให้ตนเองเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซีนเนื่องจากการทำงาน

⁹ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 7.

¹⁰ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 5 ประกอบกับประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง กำหนดชนิดของโรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน พ.ศ. 2550, ข้อ 3(1)และ(14).

¹¹ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 51 วรรคสาม.

¹² พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 20.

¹³ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 22.

การที่ลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซีนเนื่องจากการทำงาน และไม่เข้าช้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทน ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนสามารถเรียกร้องหรือได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนแล้ว ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิสามารถเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ที่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิสามารถได้รับตามกฎหมายอื่นได้ คือ ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด¹⁴ ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

กล่าวโดยสรุป ประเด็นการเข้าถึงสิทธิได้รับเงินทดแทนของลูกจ้างและผู้มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทย คือ กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเงินทดแทนในกรณีมีแนวโน้มของการเจ็บป่วยหรืออาจจะเจ็บป่วยด้วยโรคจากการทำงาน มากกว่าร้อยละห้าสิบ เป็นการเพียงพอที่จะจ่ายเงินทดแทนตามระบบของเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกา อันเป็นประโยชน์แก่ลูกจ้าง ซึ่งเป็นข้อดีของกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทย ลูกจ้างต้องเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพการทำงานแล้วเท่านั้น ลูกจ้างจึงจะมีสิทธิได้รับเงินทดแทน โดยไม่สามารถใช้กรณีมีแนวโน้มของการเจ็บป่วยหรืออาจจะเจ็บป่วยด้วยโรคจากการทำงานเช่นเดียวกับกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นข้อด้อยของกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทย

ประเด็นข้อยกเว้นของการจ่ายเงินทดแทน กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ไม่มีในกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทย คือ กรณีลูกจ้างฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย ซึ่งเป็นข้อด้อยของกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทย ที่ไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นดังกล่าว การกำหนดมาตรการความปลอดภัยให้ลูกจ้างปฏิบัติตามจะเป็นผลดีแก่ลูกจ้าง อันเป็นการป้องกันมิให้ลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซีนที่ใช้ในการทำงาน

2.2 การจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างและผู้มีสิทธิ

หากลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคที่เกิดขึ้นจากสารเบนซีนที่ใช้ในการทำงาน นายจ้างต้องจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิ การจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างและผู้มีสิทธิ ตามกฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 (Federal Employees' Compensation Act 1993) ของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดประเภทของเงินทดแทนและอัตราการจ่าย ดังนี้¹⁵

¹⁴ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 7.

¹⁵ Federal Employees' Compensation Act 1993, article 8103, article 8105, article 8106, article 8133 (A), article 8133 (B), article 8134 (A).

1) ค่าบริการทางการแพทย์ (Medical Services and Initial Medical and Other Benefits) เป็นเงินทดแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างในรายที่เจ็บป่วยไม่รุนแรง คือ จ่ายให้ในเวลาที่กำหนด ตั้งแต่เวลาเจ็บป่วยจนถึงเวลาที่ลูกจ้างหายและสามารถกลับไปทำงานหรือจนกระทั่งลูกจ้างได้รับการรักษาจนหายดีแล้ว โดยจ่ายเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น

2) เงินทดแทนการไร้ความสามารถทั้งหมด (Total Disability) เป็นกรณีที่มีสิ่งตรวจพบยืนยันว่าการเจ็บป่วยนั้นรุนแรงส่งผลให้ลูกจ้างไม่สามารถกลับไปทำงานได้ โดยจ่ายสองในสามส่วนของค่าจ้างรายเดือนโดยจ่ายเป็นรายเดือน

3) เงินทดแทนการไร้ความสามารถบางส่วน (Partial Disability) เป็นเงินทดแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างที่มีภาวะการเจ็บป่วยหลงเหลือจากการเจ็บป่วยธรรมดาแต่ไม่ถึงกับกายพิการทั้งร่างกาย โดยจ่ายสองในสามส่วนของค่าจ้างรายเดือนโดยจ่ายเป็นรายเดือน

4) เงินทดแทนกรณีถึงแก่ความตาย (Compensation in Case of Death) ถ้าความตายของลูกจ้างเป็นผลมาจากโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน ต้องจ่ายเป็นรายเดือนให้แก่ผู้มีสิทธิโดยมีอัตราการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิ ดังนี้

4.1) คู่สมรส กรณีไม่มีบุตร เป็นจำนวนร้อยละห้าสิบของค่าจ้างรายเดือน

4.2) คู่สมรส กรณีมีบุตร เป็นจำนวนร้อยละสี่สิบห้าของค่าจ้างรายเดือน และเพิ่มร้อยละสิบห้าของบุตรแต่ละคน แต่ไม่เกินร้อยละเจ็ดสิบห้าของค่าจ้างรายเดือน

4.3) บุตร กรณีไม่มีคู่สมรส เป็นจำนวนร้อยละสี่สิบของค่าจ้างรายเดือน และเพิ่มร้อยละสิบห้าของบุตรแต่ละคน แต่ไม่เกินร้อยละเจ็ดสิบห้าของค่าจ้างรายเดือน

4.4) บิดาและมารดา กรณีไม่มีคู่สมรสหรือไม่มีบุตร ดังนี้

4.4.1) กรณีมีทั้งบิดาและมารดา เป็นจำนวนร้อยละยี่สิบห้าของค่าจ้างรายเดือน

4.4.2) กรณีมีบิดาหรือมารดา เป็นจำนวนร้อยละยี่สิบของค่าจ้างรายเดือน

4.5) พี่น้องร่วมสายโลหิต ปู่ย่าตายาย และหลาน ในกรณีที่ลูกจ้างไม่มีคู่สมรส ไม่มีบุตร หรือไม่มีบิดามารดา เป็นจำนวนร้อยละยี่สิบของค่าจ้างรายเดือน ให้ผู้มีสิทธิดังกล่าวได้รับส่วนแบ่งในเงินทดแทนเท่ากัน

การจ่ายเงินทดแทนกรณีลูกจ้างถึงแก่ความตายด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน ข้างต้น ให้จ่ายเงินทดแทนแก่ผู้มีสิทธิ ตั้งแต่วันที่ลูกจ้างถึงแก่ความตายถึงวันที่คู่สมรสถึงแก่ความตาย สมรสใหม่ หรืออายุ 55 ปี บุตร พี่น้องร่วมสายโลหิต หรือหลานถึงแก่ความตาย สมรส หรืออายุ 18 ปี หรือถ้าอายุเกิน 18 ปี แต่พ้นจากการเป็นคนไร้ความสามารถแล้ว บิดามารดา ปู่ย่าตายาย ถึงแก่ความตาย หรือสมรส

5) ค่าทำศพ (Funeral Expenses) ถ้าความตายของลูกจ้างเป็นผลจากโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน รัฐบาลจะจ่ายค่าทำศพให้แก่ทายาท ไม่เกิน 800 ดอลลาร์

การจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างและผู้มีสิทธิตามกฎหมายของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 กำหนดประเภทของเงินทดแทนและอัตราการจ่าย ดังนี้

1) ค่ารักษาพยาบาล หมายความว่าค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตรวจ การรักษา การพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น เพื่อให้ผลของการประสบอันตรายหรือการเจ็บป่วยบรรเทาหรือหมดสิ้นไป และหมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องใช้ หรือวัสดุที่ใช้แทนหรือทำหน้าที่แทนหรือช่วยอวัยวะที่ประสบอันตรายด้วย ให้นายจ้างจ่ายค่ารักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น¹⁶ อัตราค่ารักษาพยาบาลปัจจุบันมี 4 อัตรา คือ กรณีเจ็บป่วยปกติ จ่ายจริงตามความจำเป็นไม่เกินห้าหมื่นบาท กรณีเจ็บป่วยเรื้อรัง จ่ายจริงตามความจำเป็นเพิ่มอีกไม่เกินหนึ่งแสนบาท กรณีเจ็บป่วยรุนแรงมาก จ่ายจริงตามความจำเป็นแต่ไม่เกินสองล้านบาท และกรณีเป็นผู้ป่วยใน จ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับห้องพัก ค่าอาหาร ค่าบริการพยาบาล และค่าบริการทั่วไป จ่ายจริงแต่ไม่เกินวันละหนึ่งพันสามร้อยบาท¹⁷

2) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน ภายหลังสิ้นสุดการรักษาด้วยวิธีการแพทย์ลูกจ้างซึ่งอยู่ในภาวะสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของร่างกายหรือจิตใจ นายจ้างต้องจ่ายค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานให้แก่ลูกจ้าง โดยจ่ายจริงตามความจำเป็น ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน คือ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน อัตราค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานปัจจุบัน มี 4 อัตรา คือ ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานด้านอาชีพ จ่ายจริงตามความจำเป็นไม่เกินสองหมื่นสี่พันบาท ค่าใช้จ่ายในกระบวนการเวชศาสตร์ฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานด้านการแพทย์ คือ ค่าใช้จ่ายทางกายภาพบำบัด ไม่เกินวันละสองร้อยบาท และค่าใช้จ่ายทางกิจกรรมบำบัด ไม่เกินวันละหนึ่งร้อยบาท แต่รวมแล้วไม่เกินสองหมื่นสี่พันบาท ค่าใช้จ่ายในกระบวนการบำบัดรักษาและผ่าตัดเพื่อประโยชน์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน ไม่เกินสี่หมื่นบาท หากเกินกว่าอัตราดังกล่าวจ่ายจริงตามความจำเป็นเพิ่มไม่เกินหนึ่งแสนหนึ่งหมื่นบาท ค่าวัสดุอุปกรณ์และอุปกรณ์ด้านเวชศาสตร์ฟื้นฟู ไม่เกินหนึ่งแสนหกหมื่นบาท¹⁸

¹⁶ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 5, มาตรา 13 วรรคหนึ่ง.

¹⁷ กฎกระทรวง กำหนดอัตราค่ารักษาพยาบาลที่ให้นายจ้างจ่าย พ.ศ. 2558, ข้อ 2, ข้อ 3(7), ข้อ 4(4), ข้อ 5, ข้อ 8 ประกอบกับกฎกระทรวง กำหนดอัตราค่ารักษาพยาบาลที่ให้นายจ้างจ่าย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560, ข้อ 6.

¹⁸ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 5, มาตรา 15, กฎกระทรวง กำหนดการจ่ายค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานที่ให้นายจ้างจ่าย พ.ศ. 2558, ข้อ 4(1), ข้อ 4(3), ข้อ 4(4), ข้อ 6, ข้อ 7.

3) ค่าทำศพ คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดการศพของลูกจ้างตามประเพณีทางศาสนาของลูกจ้างหรือตามประเพณีท้องถิ่น กรณีลูกจ้างถึงแก่ความตายเนื่องจากเจ็บป่วยด้วยโรคจากการทำงาน นายจ้างต้องจ่ายค่าทำศพในอัตราเป็นจำนวนหนึ่งร้อยละของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานให้แก่ผู้จัดการศพของลูกจ้าง ซึ่งปัจจุบันอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวัน คือ สามร้อยสามสิบบาท ทำให้อัตราค่าทำศพปัจจุบันคือ สามหมื่นสามพันบาท¹⁹

4) ค่าทดแทน คือ เงินที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิ สำหรับการเจ็บป่วยของลูกจ้างหลักเกณฑ์ในการจ่าย คือ ต้องจ่ายค่าทดแทนเป็นเงินเท่านั้น โดยการจ่ายต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละเจ็ดสิบของค่าจ้างรายเดือน จ่ายค่าทดแทนทุกเดือนตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งต้องจ่ายในกรณีที่ลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซินที่ใช้ในการทำงาน ดังนั้น ค่าทดแทนการขาดรายได้ จ่ายเป็นรายเดือนร้อยละเจ็ดสิบของค่าจ้างรายเดือน จ่ายตั้งแต่วันที่ลูกจ้างไม่สามารถทำงานได้ไปตลอดระยะเวลาที่ไม่สามารถทำงานได้ แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปี ค่าทดแทนกรณีที่ลูกจ้างสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของร่างกาย จ่ายเป็นรายเดือนร้อยละเจ็ดสิบของค่าจ้างรายเดือน ตามระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสิบปี ค่าทดแทนกรณีที่ลูกจ้างทุพพลภาพ จ่ายเป็นรายเดือนร้อยละเจ็ดสิบของค่าจ้างรายเดือน ตามประเภทของการทุพพลภาพ ตามระยะเวลาที่กำหนดแต่น้อยกว่าสิบห้าปี ค่าทดแทนกรณีที่ลูกจ้างถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซินที่ใช้ในการทำงาน จ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิ โดยจ่ายเป็นรายเดือนร้อยละเจ็ดสิบของค่าจ้างรายเดือน มีกำหนดสิบปี²⁰

3. การเยียวยาความเสียหายทางแพ่งของลูกจ้าง ประชาชนและรัฐจาก การใช้สารเบนซินในโรงงานอุตสาหกรรม

กรณีลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซินที่ใช้ในการทำงานตามกฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 (Federal Employees' Compensation Act 1993) ของประเทศสหรัฐอเมริกา นายจ้างต้องจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิ ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 2.1 ของบทความนี้ จากการศึกษา พบว่า กฎหมายดังกล่าว ไม่มีบทบัญญัติเหมือนเช่นพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ซึ่งกำหนดว่าการเรียกร้องหรือการได้มา

¹⁹ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 5, มาตรา 16, ประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2561.

²⁰ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 5, มาตรา 18 วรรคหนึ่ง(1)(2)(3)(4), วรรคสอง, วรรคสาม, วรรคสี่.

ซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ลูกจ้างพึงได้รับตามกฎหมายอื่น²¹ ดังนั้น การเยียวยาความเสียหายของลูกจ้างจากการเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซินที่ใช้ในการทำงานของประเทศสหรัฐอเมริกา ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิจะได้รับเงินทดแทนตามกฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 (Federal Employees' Compensation Act 1993) เท่านั้น แต่ในการเยียวยาความเสียหายของลูกจ้างจากการเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซินที่ใช้ในการทำงานของประเทศไทย ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 แล้ว บุคคลดังกล่าวยังได้รับการเยียวยาความเสียหายทางแพ่ง โดยนายจ้างต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายให้แก่ลูกจ้างหรือทายาทของลูกจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด กรณีการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งของประชาชนซึ่งได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จากการปล่อยสารเบนซินของโรงงานอุตสาหกรรม หรือการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งของรัฐ ในกรณีเกิดมลพิษทางอากาศจากการปล่อยสารเบนซินของโรงงานอุตสาหกรรม โดยผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายให้แก่ประชาชนและรัฐ

การเยียวยาความเสียหายทางแพ่งของลูกจ้าง ประชาชน และรัฐจากการใช้สารเบนซินในโรงงานอุตสาหกรรม มีดังนี้

3.1 ลูกจ้าง ประชาชนและรัฐ

หากลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซินเนื่องจากการทำงานตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ลูกจ้างและผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนและบุคคลดังกล่าวยังมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด กรณีประชาชนได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยจากการปล่อยสารเบนซินสู่บรรยากาศภายนอกโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้ง เกิดมลพิษทางอากาศส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมต้องรับผิดชอบเยียวยาความเสียหายทางแพ่งให้แก่ประชาชนและรัฐ ดังนี้

3.1.1 ลูกจ้างและทายาท

หากลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซินเนื่องจากการทำงานกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 นายจ้างต้องจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิ ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 2.1

²¹ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537, มาตรา 7: วิจิตรา (พึ้งลัดดา) วิเชียรชม, คำอธิบายกฎหมายแรงงาน (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2561), 251.

ของบทความนี้ บุคคลดังกล่าวยังได้รับการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด ดังนี้

1) กรณีละเมิดทั่วไป คือ นายจ้างหรือผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรม จงใจหรือประมาทเลินเล่อไม่ควบคุมการรั่วไหลของสารเบนซีนในบรรยากาศการทำงาน เป็นผลให้ลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซีนที่ใช้ในการทำงาน นายจ้างต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ลูกจ้างหรือทายาท²²

2) กรณีผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ คือ สารเบนซีน เป็นสารเคมีอันตราย ลำดับที่ 133 เป็นทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ เพราะเป็นสารก่อมะเร็ง ดังนั้น นายจ้างต้องบริหารจัดการและดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดในกฎหมาย²³ การที่นายจ้างนำสารเบนซีนมาให้ลูกจ้างใช้ในการทำงาน ถือได้ว่านายจ้างครอบครองและใช้ทรัพย์สินอันตราย (สารเบนซีน) ดังนั้น หากลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซีน นายจ้างต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ลูกจ้างหรือทายาท แต่มีข้อยกเว้น คือ หากการเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายของลูกจ้างเกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของลูกจ้าง ลูกจ้างหรือทายาทจะไม่ได้รับค่าสินไหมทดแทนจากนายจ้าง

3.1.2 ประชาชน

หากประชาชนได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยจากการปล่อยสารเบนซีนสู่บรรยากาศภายนอกโรงงานอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมต้องรับผิดชอบเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชน ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้กฎหมายลักษณะละเมิด (The Restatement (Second) Torts)²⁴ การปล่อยสารเบนซีนจากโรงงานอุตสาหกรรมสู่บรรยากาศสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดประเภทกิจการเป็นการเสี่ยงอันตรายอย่างยิ่ง (Ultra-Hazardous Activity) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจการดังกล่าวจะต้องรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) เช่น การใช้สารเคมีอันตรายบางชนิด (Certain Hazardous Chemicals)²⁵ ดังนั้น กรณีที่ผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้

²² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 420.

²³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 437 วรรคสอง, ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง บัญชีรายชื่อสารเคมีอันตราย พ.ศ. 2556, ข้อ 2 ประกอบกับตารางท้ายประกาศ, พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554, มาตรา 8 วรรคหนึ่ง ประกอบกับข้อ 1 แห่งกฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานกับสารเคมีอันตราย พ.ศ. 2556, ข้อ 1.

²⁴ The Restatement (Second) Torts, article 519, article 520.

²⁵ Stephen D. Sugarman, "A Restatement of Torts," *Berkeley Law*, 44 (May 1992): 1197.

สารเบนซินอันเป็นสารเคมีอันตรายในกระบวนการผลิตถือว่าเป็นกิจการอันเป็นการเสี่ยงอันตรายอย่างยิ่ง ซึ่งจะทำให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายอันเป็นมาตรการทางแพ่งที่ผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมต้องรับผิดชอบให้แก่ประชาชน ประเทศไทย ภายใต้กฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมต้องรับผิดชอบต่อค่าสินไหมทดแทนให้แก่ประชาชน อันเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งประชาชนไม่ต้องพิสูจน์ว่าการปล่อยสารเบนซินและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนเกิดจากการกระทำด้วยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ได้รับความเสียหาย แต่ประชาชนพิสูจน์เพียงว่าประชาชนได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จากการปล่อยสารเบนซินของผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าว แต่มีข้อยกเว้นความรับผิด คือ หากมลพิษทางอากาศเกิดจากเหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม การกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ หรือการกระทำหรือละเว้นการกระทำของประชาชนที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายเองหรือของบุคคลอื่นซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือโดยอ้อมในการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของสารเบนซิน²⁶ และเป็นคดีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นคดีแพ่งที่โจทก์มีคำขอให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัย หรือสิทธิใด ๆ ของโจทก์ อันเกิดจากมลพิษที่จำเลยเป็นผู้ก่อหรือต้องรับผิดชอบ²⁷ ผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมต้องชดเชยเยียวยาความเสียหายทางแพ่งให้แก่ประชาชน ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด แม้ว่าในขณะยื่นฟ้องคดีแพ่งโจทก์ (ประชาชน) ยังไม่ได้เจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคจากสารเบนซินก็ตาม แต่ประชาชนสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนค่าเสียหาย และค่าใช้จ่ายในการตรวจรักษาติดตามอาการป่วยหรือขอให้ศาลมีคำสั่งระงับการกระทำใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้²⁸

3.1.3 รัฐ

สารเบนซินที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรมและก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ผู้เสียหายคือ รัฐ ซึ่งรัฐสามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมรับผิดชอบต่อค่าเสียหายให้แก่รัฐจากการเกิดมลพิษทางอากาศ ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้กฎหมายว่าด้วยความรับผิด การชดเชย และความรับผิดชอบทางสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุม ค.ศ. 1980 (Comprehensive Environmental Response, Compensation, and Liability Act 1980) กำหนดให้สารเบนซินเป็นมลพิษทางอากาศที่เป็นอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยอากาศสะอาด

²⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, มาตรา 96.

²⁷ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554, ข้อ 1(4).

²⁸ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554, ข้อ 5.

ค.ศ. 1963 (Clean Air Act 1963) เป็นสารอันตรายที่ต้องถูกควบคุมการปล่อยสู่บรรยากาศ และกำหนดให้รัฐเป็นเจ้าของ เป็นผู้ถือครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากเกิดมลพิษทางอากาศจากการประกอบกิจการ รัฐไม่ต้องพิสูจน์เรื่องจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หากแต่พิสูจน์เพียงว่าสาเหตุของมลพิษทางอากาศเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งบุคคลดังกล่าวต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐ อันเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) แต่มีข้อยกเว้นความรับผิด หากมลพิษทางอากาศเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม เป็นต้น²⁹ ประเทศไทย ภายใต้กฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 สารเบนซินที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรมและก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ซึ่งอากาศเป็นทรัพยากรธรรมชาติ รัฐสามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐจากการเกิดมลพิษทางอากาศได้³⁰ รัฐไม่ต้องพิสูจน์ว่าการปล่อยสารเบนซินและก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศเกิดจากการกระทำด้วยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ได้รับความเสียหาย แต่รัฐพิสูจน์เพียงว่าบรรยากาศปนเปื้อนด้วยสารเบนซิน และเกิดมลพิษทางอากาศ เนื่องจากการปล่อยสารเบนซินของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม และเป็นคดีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นคดีแพ่งที่โจทก์มีคำขอให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเพื่อขจัดมลพิษที่เกิดขึ้นหรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อม หรือเพื่อมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่เสียไป³¹ ซึ่งผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมต้องชดเชยเยียวยาความเสียหายทางแพ่งให้แก่รัฐ ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด แม้ว่าอากาศปนเปื้อนด้วยสารเบนซินที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรมต้องใช้เวลาในการเกิดมลพิษทางอากาศ หากขณะยื่นฟ้องตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเชื่อได้ว่ามลพิษทางอากาศ เนื่องจากการปนเปื้อนด้วยสารเบนซินจะเกิดขึ้นในอนาคต โจทก์ (รัฐ) อาจขอให้จำเลย (ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม) ระงับการกระทำใดๆ เพื่อป้องกันความเสียหายแก่อากาศที่จะเกิดขึ้นได้³²

²⁹ Comprehensive Environmental Response, Compensation, and Liability Act 1980, article 102, article 107 (a)(b)(f), article 101(10), article 101(16), Idaho v. Bunker Hill Co.

³⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, มาตรา 97 ประกอบกับคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554, ข้อ 1.

³¹ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554, ข้อ 1(3).

³² คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554, ข้อ 4.

3.2 การชดเชยค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งหรือค่าเสียหายให้แก่ลูกจ้าง ประชาชน และรัฐ

มาตรการทางแพ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ลูกจ้าง ประชาชนในกรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยจากสารเบนซินที่ใช้และปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม และเยียวยาความเสียหายให้แก่รัฐในกรณีเกิดมลพิษทางอากาศ เนื่องจากสารเบนซินที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยผู้ได้รับความเสียหายเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายจากผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม

3.2.1 การชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายให้แก่ลูกจ้างและประชาชน

การชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายของผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมแก่ประชาชนที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยจากสารเบนซินที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้กฎหมายลักษณะละเมิด (The Restatement (Second) Torts) กำหนดประเภทของค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย ได้แก่

1) ค่าเสียหายที่เป็นการเยียวยาความเสียหาย (Compensatory Damages) คือ ค่าเสียหายตามปกติซึ่งศาลจะสั่งให้จำเลยจ่ายเพื่อชดเชยเยียวยา ได้แก่ ค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน (Pecuniary Damages)³³ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้เนื่องจากการเจ็บป่วย เป็นต้น และค่าเสียหายที่มีใช่ตัวเงิน (Non- Pecuniary Damages)³⁴ เช่น ค่าเจ็บป่วยทางจิตใจ ความเสียหายสำหรับการสูญเสียความสุข (Hedonic Losses) เป็นต้น³⁵

2) ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) เป็นค่าเสียหายที่ศาลสั่งให้จำเลยจ่ายให้แก่โจทก์เพื่อเป็นการลงโทษ³⁶ ค่าเสียหายดังกล่าวไม่ได้อิงอยู่กับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแต่กำหนดไว้สูงกว่าเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นในระยะยาวอันเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด เป็นค่าเสียหายส่วนพิเศษที่เพิ่มขึ้นให้แก่โจทก์ มีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งป้องปรามไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดนั้นซ้ำอีก³⁷

สำหรับประเทศไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายของนายจ้างหรือผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมแก่ลูกจ้างและประชาชนที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยจากสารเบนซินที่ใช้และปล่อยจากโรงงาน

³³ The Restatement (Second) Torts, article 519, article 920 A(2).

³⁴ The Restatement (Second) Torts, article 924(a).

³⁵ Sugarman, "A Restatement of Torts," 1183-1184.

³⁶ The Restatement (Second) Torts, article 908, article 909.

³⁷ คณะกรรมการด้านวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมศาลปกครอง สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง, แนวทางการพัฒนาวิธีพิจารณาคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (กรุงเทพฯ: ประชาชน, 2557), 90.

อุตสาหกรรม คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด กำหนดให้ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด³⁸ ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด กำหนดประเภทของค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย ดังนี้

1) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิต หากลูกจ้างหรือประชาชนถึงแก่ความตายด้วยโรคที่เกิดขึ้นจากสารเบนซิน นายจ้างหรือผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิตให้แก่ทายาท คือ ค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ค่ารักษาพยาบาลก่อนตายและค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตาย ค่าขาดไร้อุปการะ³⁹

2) ค่าสินไหมทดแทนกรณีเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย หากลูกจ้างหรือประชาชนเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซิน นายจ้างหรือผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไป ค่าขาดความสามารถประกอบการทำงานในปัจจุบันและในอนาคต⁴⁰

3) ค่าสินไหมทดแทนกรณีเสียหายต่อจิตใจหรือค่าสินไหมทดแทนที่มีใช้ตัวเงิน หากลูกจ้างหรือประชาชนที่เจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซิน บุคคลดังกล่าวสามารถเรียกร้องให้นายจ้างหรือผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมีใช้ตัวเงินด้วยก็ได้⁴¹ คือ ความเสียหายทางจิตใจ ความเสียหายทางสุนทรีภาพ ความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึก ศาลจะวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการที่ลูกจ้างหรือประชาชนต้องเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซิน อันเป็นความเสียหายทางจิตใจ ค่าเสียหายต่อจิตใจ คือ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมีใช้ตัวเงินซึ่งกำหนดให้เรียกร้องได้เฉพาะในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายอนามัย⁴²

3.2.2 การชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐ

กรณีเกิดมลพิษทางอากาศเนื่องจากบรรยากาศปนเปื้อนด้วยสารเบนซินที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม รัฐจะเรียกร้องให้ผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม การกำหนดประเภทของค่าเสียหายที่ผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องชดใช้ให้แก่รัฐ เนื่องจากบรรยากาศปนเปื้อนด้วยสารเบนซินและก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ประเทศสหรัฐอเมริกา

³⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 438 วรรคหนึ่ง.

³⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 443.

⁴⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 444 วรรคหนึ่ง.

⁴¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 446 วรรคหนึ่ง.

⁴² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 811/2558.

ภายใต้กฎหมายว่าด้วยความรับผิด การชดเชย และความรับผิดชอบทางสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุม ค.ศ. 1980 (Comprehensive Environmental Response, Compensation, and Liability Act 1980) กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐจากมลพิษทางอากาศเนื่องจากสารเบนซิน ค่าเสียหาย หมายถึง ค่าเสียหายสำหรับอันตรายหรือความสูญเสียของทรัพยากรธรรมชาติ คือ บรรยากาศหรืออากาศ กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้การชดเชยค่าเสียหายมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อชดเชยความเสียหายเต็มจำนวนต่อสิ่งแวดล้อมและผลผลิตที่ได้จากสิ่งแวดล้อม รวมถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องเกิดขึ้นจากการสูญเสียสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการทำลายสิ่งแวดล้อม คือ ค่าฟื้นฟูหรือค่าบูรณะซ่อมแซมสิ่งแวดล้อม (Cost of Rehabilitation or Restoration) หากเป็นกรณีที่สามารถคำนวณได้ การกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวจะต้องมีการคำนวณค่าฐานหรือมีการประเมินมูลค่าของสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะเกิดความเสียหาย การฟื้นฟูและการเยียวยาความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม (Restitution and Remediation) หากเป็นกรณีที่มีความเป็นไปได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอาจจัดให้หายไปหรือสถานการณ์แห่งความเสียหายสามารถฟื้นฟูกลับคืนสภาพเดิมได้⁴³

สำหรับประเทศไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยค่าเสียหายของผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมแก่รัฐที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษทางอากาศปนเปื้อนด้วยสารเบนซิน โดยผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าทั้งหมดของอากาศที่ถูกทำลาย⁴⁴ และเป็นคดีสิ่งแวดล้อม คือ คดีแพ่งที่โจทก์มีคำขอให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเพื่อขจัดมลพิษที่เกิดขึ้นหรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อมหรือเพื่อมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่เสียไป และความเสียหายจากการปนเปื้อนด้วยสารเบนซินต้องใช้เวลาในการเกิดมลพิษทางอากาศ คดีประเภทนี้หากตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเชื่อได้ว่ามลพิษทางอากาศเนื่องจากการปนเปื้อนด้วยสารเบนซินจะเกิดขึ้นในอนาคต โจทก์ (รัฐ) อาจขอให้จำเลย (ผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม) ระงับการกระทำใด ๆ เพื่อป้องกันความเสียหายแก่อากาศที่จะเกิดขึ้นก็ได้⁴⁵ ค่าเสียหายที่ต้องชดเชยให้แก่รัฐตามมูลค่าทั้งหมดของทรัพยากรธรรมชาติที่เสียหายในกฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554 ไม่ได้บัญญัติไว้ จึงต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิดอันเป็นบทบัญญัติทั่วไป กล่าวถึงการชดเชยค่าสินไหมทดแทน

⁴³ Comprehensive Environmental Response, Compensation, and Liability Act 1980, article 101(6), article 107 (a)(4)(A).

⁴⁴ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, มาตรา 97.

⁴⁵ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554, ข้อ 1(3), ข้อ 4.

หรือค่าเสียหายมาปรับใช้ ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใด ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สิน รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความสะดวกอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย⁴⁶ แม้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554 ไม่มีการบัญญัติเรื่องค่าเสียหายที่ผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐ ในกรณีเป็นสาเหตุให้เกิดมลพิษทางอากาศจากสารเบนซีนก็ตาม แต่ในคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554 มีการกล่าวถึงการพิจารณาและพิพากษาคดีสิ่งแวดล้อม ว่าในการพิจารณาพิพากษาคดีศาลควรขอให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นการเก็บตัวอย่างของทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม การตรวจวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อประกอบการพิจารณาและการใช้ดุลยพินิจโดยเฉพาะในประเด็นความเสียหายและค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ค่าใช้จ่ายในการขจัดมลพิษ หรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติหรือระบบนิเวศที่เสียไป⁴⁷

กล่าวโดยสรุป กฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศสหรัฐอเมริกามีบทบัญญัติชัดเจนในเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษโดยบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะละเมิด (The Restatement (Second) Torts) วัตถุประสงค์ของค่าเสียหายดังกล่าวเป็นค่าเสียหายส่วนพิเศษที่เพิ่มขึ้นให้โจทก์มีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งป้องปรามมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำ แต่สำหรับกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศไทย ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่มีบทบัญญัติเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเยียวยาความเสียหายจากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรมให้แก่ลูกจ้าง ประชาชน และรัฐ จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายของประเทศไทย ที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเยียวยาความเสียหายจากการใช้สารเบนซีนในโรงงานอุตสาหกรรมให้แก่ลูกจ้าง ประชาชน และรัฐ ตามกฎหมายของประเทศไทยมีมาตรฐานทัดเทียมและแตกต่างกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเด็นต่าง ๆ คือ กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทย

⁴⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 438.

⁴⁷ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554, ข้อ 9(2).

กำหนดให้โรคที่เกิดจากสารเบนซินที่ใช้ในการทำงาน เป็นโรคที่เกิดเนื่องจากการทำงานที่ ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องเงินทดแทนได้ตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของแต่ละประเทศ และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของ ประเทศไทย มีการกำหนดประเภทของเงินทดแทนที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน คือ ค่าบริการทางการแพทย์ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ค่ารักษาพยาบาลตามกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งจ่ายเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็นเช่นเดียวกัน เงินทดแทนการไว้ ความสามารถทั้งหมด เงินทดแทนการไว้ความสามารถบางส่วนตามกฎหมายของประเทศ สหรัฐอเมริกา คือ ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานตามกฎหมายของประเทศไทย เงินทดแทน กรณีถึงแก่ความตายตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ค่าทดแทนตามกฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายทั้งสองประเทศมีการกำหนดค่าทำศพไว้เช่นเดียวกัน

ประเด็นการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งของลูกจ้าง ประชาชน และรัฐจากการใช้ สารเบนซินในโรงงานอุตสาหกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทย มีการกำหนดให้ลูกจ้างสามารถเรียกร้องหรือได้มาซึ่งสิทธิตามกฎหมายอื่น นอกเหนือจาก พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ดังนั้น นอกจากลูกจ้างและผู้มีสิทธิจะได้รับเงินทดแทน ตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนแล้ว ลูกจ้างและทายาทสามารถได้รับการเยียวยาความเสียหาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิดได้ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่มี ในกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนั้นกฎหมายของประเทศ สหรัฐอเมริกาและกฎหมายของประเทศไทย มีการกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมรับผิดชอบแพ่งต่อประชาชนและรัฐ อันเกิดจากการก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย และก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศเช่นเดียวกัน โดยกฎหมาย ของประเทศสหรัฐอเมริกานำกฎหมายลักษณะละเมิดมาบังคับใช้ กฎหมายของประเทศไทย นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด พระราชบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554 มาบังคับใช้ ในส่วนของการชดเชยค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายทางแพ่งตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายของประเทศไทย มีการกำหนดให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน คือ ค่าเสียหายที่เป็นการเยียวยาความเสียหาย ได้แก่ ค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน คือ ค่าสินไหม ทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย และค่าสินไหมทดแทนกรณีเสียหาย ทางจิตใจ แม้ว่ากฎหมายของประเทศไทยมีความทัดเทียมกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ดังกล่าวข้างต้นก็ตาม แต่กฎหมายของประเทศไทยมีประเด็นปัญหาบางประการในการเยียวยา ความเสียหาย ดังนี้

4.1 การเข้าถึงสิทธิได้รับเงินทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทยแตกต่างจากกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเงินทดแทนต่อเมื่อเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซินเนื่องจากการทำงานแล้วเท่านั้น อันเป็นข้อดีของกฎหมายไทย ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ กฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 (Federal Employees' Compensation 1993) กำหนดให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างในกรณีมีโอกาสมากกว่าร้อยละห้าสิบเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซินเนื่องจากการทำงาน ซึ่งเป็นข้อดีของกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีต้องปรากฏให้ลูกจ้างเจ็บป่วยมาก่อน ซึ่งใช้แนวโน้มโอกาสมากกว่าร้อยละห้าสิบเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเบนซินที่ใช้ในการทำงาน นายจ้างสามารถจ่ายเงินทดแทนได้ ผู้เขียน เห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 โดยกำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับเงินทดแทนในกรณีมีโอกาสเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานมากกว่าร้อยละห้าสิบ ตามกฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 ของประเทศสหรัฐอเมริกา อันจะเป็นประโยชน์แก่ลูกจ้าง

4.2 ข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนของกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศไทยแตกต่างจากข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนของกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกาในบางประการ

แม้ข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนของประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 (Federal Employees' Compensation 1993) มีข้อเหมือนกัน คือ ลูกจ้างจงใจทำให้ตนเองเจ็บป่วยด้วยโรคอันเนื่องมาจากสารเบนซิน และการเจ็บป่วยของลูกจ้างมีสาเหตุจากความมึนเมาของแอลกอฮอล์หรือยาเสพติด แต่ข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนบางประการตามกฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 (Federal Employees' Compensation 1993) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่มีในพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ของประเทศไทย คือ ลูกจ้างจงใจฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย อันได้แก่ จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของนายจ้าง ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 โดยเพิ่มข้อยกเว้นการจ่ายเงินทดแทนกรณีลูกจ้างจงใจฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย ตามกฎหมายเงินทดแทน ค.ศ. 1993 ของประเทศสหรัฐอเมริกา อันจะเป็นประโยชน์แก่ลูกจ้าง

4.3 กฎหมายของประเทศไทย ไม่มีบทบัญญัติเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเหมือนเช่นกฎหมายลักษณะละเมิด (The Restatement (Second) Torts) ของประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ แต่ในปัจจุบันค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ มีบัญญัติไว้ในมาตรา 43 แห่ง (ร่าง)ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ... ดังนี้ “เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหาย ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงค่าชดเชยความเสียหายของสิ่งแวดล้อมและการสูญเสียผลประโยชน์จากความเสียหายของสิ่งแวดล้อมตลอดจนความเสียหายต่ออนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ... ผู้เขียนเห็นว่าควรเร่งประกาศใช้ (ร่าง)ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ... เพราะมีบทบัญญัติค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ เพื่อให้กฎหมายของประเทศไทยมีบทบัญญัติเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเหมือนเช่นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์ในการยังยั้งปราบปรามมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำ นอกจากนั้นในช่วงที่ยังไม่มีการประกาศใช้ (ร่าง)ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ... ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2554 โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษในคำพิพากษาได้

References

- Academic Committee on Environmental Law, Administrative Court Research and Academic Bureau Office of the Administrative Court. *Guidelines for the Development of an Administrative Approach to Environmental Matters*. Bangkok: Prachachon, 2014. [In Thai]
- Anamai (Theerawirod) Theskateuk. *Toxic Chemicals from Cognitive Work can be Prevented*. Bangkok: V. Print (1991), 2011. [In Thai]
- Malone, Wex S., Marcus L. Plant, and Joseph W. Little. *Worker, Compensation and Employment Rights Case and Materials*. United States: St. Paul, Minn. West, 1980.
- Sugarman, Stephen D. "A Restatement of Torts." *Berkeley Law* 44 (May 1992): 1163-1199.
- Vitool Lohsoonthorn. *Review the Work of the Workmen's Compensation Medical Committee of Other Countries* (Research Report). Bangkok: The Office of Compensation Fund, Social Security Office, Ministry of Labour and Social Welfare, 1999. [In Thai]
- Wichitra (Foongladda) Vichienchom. *Description of Labour Laws*. Bangkok: Winyuchon, 2018. [In Thai]